

123 . Murighiol | Județ: Tulcea | Punct: La Cetate | Anul: 2006

Anul: 2006

Cod RAN: 160920.02

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie

Tipuri sit: amenajare/construcție

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Domestic, Religios, ritual și funerar

Autori: Octavian Nicolae Bounegru, Traian Dvorski, Alexandru Madgearu, Monica Mărgineanu-Cârstoiu, Florin George Topoleanu, Mihail Zahariade

Instituții: Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Muzeul Militar Național "Regele Ferdinand I", Muzeul Militar Național "Regele Ferdinand I", Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea

Raport

Cercetarea basilicii este în linii mari terminată, un studiu arhitectonic fiind în derulare, în anul 2006 ne-am concentrat asupra investigației structurilor descoperite în campania din 2005 cu un accent deosebit pe blocul de clădiri de pe latura de NV. Descriere tehnica a săpăturilor. Săpăturile au vizat așadar doua areale:

I. Un bloc compact de trei clădiri adosate incintei la interior precum și pintenului interior al bastionului pus în evidență în campania din anul trecut. Cele trei clădiri adosate incintei, le-am identificat fără multă dificultate cu cazărmi, îndeosebi datorita modului și ritmului de dispunere într-un areal fortificat, specific perioadei romane târzii.

II. Un grup de clădiri adosate basilicii episcopale spre E și termei I pe latura ei de V denumita conventional domus 2. Este o continuare a cercetării începută în 1987 de subsemnatul, prelungită prin intervenția colegilor Dvorski și Madgearu între 2002 și 2003. Blocul de clădiri par să aibă o destinație legată în primul rând de utilizarea celor două importante monumente, basilica și terma. Cercetarea nu este terminată, în campania din 2007 urmând să degajăm o porțiune de încă aprox. 30 m2 care ne va oferi o imagine completă de ansamblu și de detaliu a cronologiei și funcționării acestui complex.

Sectorul cazărmi V

Toate cele trei clădiri investigate sunt construite în piatră legată cu pământ într-o combinație care întrunește opus quadratum, opus mixtum și opus spicatum, cu observația că opus mixtum este cel mai des folosit.

În momentul descoperirii, zidurile barăcii se aflau sub vegetalul actual, într-o stare relativ bună de păstrare.

Cazarma nr. 3, construită în spatele bastionului nr.II este compusă dintr-o încăpere de un plan particular. Corpul principal al clădirii, de plan rectangular, cu $L = 12 \times 1 \text{ m} = 9,60 \text{ m}$ se prelungește în partea de S o cameră C 1 lată de 4,70 m, cu o latură paralelă cu zidul de incintă, aflată la o distanță de 5,50 m față de acesta.

Un zid (Z2), gros de 0,75 m compartimentează corpul principal al cazărmii.

În jumătatea de N a barăcii se creează astfel două camere C2 și C3. Un alt zid, la -1,30 m față de stratul vegetal, perpendicular pe contrafortul interior al bastionului, demantelat și acoperit de nivelurile ulterioare a fost identificat în spațiul dintre C1 și incintă. El se prelungește către ESE, pe sub zidul C1.

Cronologia cazărmii nr. 3.

Zidului perpendicular pe contrafortul bastionului nr. II îi corespunde cronologic și constructiv un pavaj

de cărămizi cu dimensiunile de (0,38 x 0,25 x 0,05 m) descoperite la ad. de 2,26 m față de suprafața păstrată a incintei.

Pavajul apare foarte deranjat de o intervenție ulterioară, așa cum o dovedește poziția verticală a cărămizilor. Faptul că cele 7 cărămizi din pavaj nu au fost complet înlăturate sau distruse ci au fost așezate pe verticală, sprijinite de zid, ar sugera o dislocare cumva organizată, lăsând deschisă, în mod intenționat, posibilitatea unei viitoare reamenajări.

Paralel cu zidul, lângă cărămizile în poziție verticală au fost descoperite două funduri de chiup, cu diametrul de 1,10 m și respectiv 1,00 m fără resturi vegetale în interior. Este greu deocamdată să ne pronunțăm dacă acest zid făcea parte dintr-o camera care se deschidea spre N sau spre S, dar este sigur că el face parte dintr-o structură (încăpere) anterioară. Numărul mare de țigle fragmentare și cuie arată, dacă mai era nevoie că această clădire a avut un acoperiș de șarpantă și țigle. Concluzia la aceasta situație este că pavajul care aparținea evident acestei încăperi a funcționat pe nivelul 8. El apare dezafectat de inserția celor două chiupuri, probabil ca un spațiu de depozitare, în care acestea jucau un rol principal alături de un număr apreciabil de amfore, cum sugerează cantitatea semnificativă de fragmente din acest tip de vas. Crearea acestui spațiu se plasează cronologic pe N9.

N9 sfârșește printr-un incendiu violent pus în evidență de un strat de arsură gros de 0,05 m care suprapune zidul Z3.

N10 reorganizează întregul spațiu prin dezafectarea și nivelarea chiupurilor și construcția noii clădiri a cazarmii 3 de mari dimensiuni, cea mai mare dintre cele trei corpuri cercetate. Zidul orientat paralel cu zidul de N al C1 a fost construit pe același nivel, 10, în scopul regularizării planului inițial al cazarmii. Nivelul 10 este marcat de un puternic incendiu vizibil atât în profilul lui Z3 cât și în stratigrafia dintre C1 și Z1. și care a pus capăt acestui nivel.

Incendiului care a marcat sfârșitul lui N10 i-a urmat o reconstrucție generală, pe N 11, posibilă cu compartimentări din ziduri cu chirpic. Acest lucru apare clar pe profilul peretelui de S al zidului Z3. În acest moment latura de S a cazarmii 3 suferă o reparație generală prin reconstrucția lui din blocuri masive de carieră îngrijit tăiate în combinație cu blochete paralelipipedice. Cu această ocazie, pe latura de S a fost creată o intrare lată de 1,25 m. N11 nu prezintă urme evidente de incendiu în arealul cazarmii 3 și chiar în afara acesteia, spre S.

Întregul spațiu al barăcii a fost compartimentat de un zid alcătuit din blocuri de dimensiuni mici și mijlocii în alternanță cu blochete mici paralelipipedice. Aceasta a dat naștere la camerele C2-C3. Zidul are în faza sa inițială o intrare lată de 1,02 m la 1,30 m N de Z1 blocată într-o fază ulterioară, pe N 12.

Caracterul descoperirilor în C3 (o cantitate mare de ceramică de bucătărie, amfore, un chiup fragmentar) indică activități dedicate hrănirii soldaților. Cantitatea mică de oase indică menținerea unei igiene a spațiului. Un șir de trei blochete așezate vertical. De altfel întreaga C3 pavată pe întreaga suprafață cu blochete din care se păstrează intact un fragment de pavaj în colțul de SV indică existența unei bucătăрии în cadrul barăcii B3 așa cum arată de fapt cantitatea semnificativă de ceramică.

O secțiune realizată în jumătatea de SE a C3 a relevat, la -0,25 m față de pragul intrării, un pavaj alcătuit din pietre și cărămizi în continuare nivelul coincide cu plinta interioară a zidului și prezintă țigle din acoperiș căzute pe el. De altfel întreaga secțiune este marcată de o prăbușire masivă atât a plafonului reprezentat prin țigle și olane cât și a zidăriei de chirpic care foarte posibil compartimenta C3. Profilul peretelui de NE indică faptul că zidurile de compartimentare erau alcătuite din calupuri de chirpic căptușite cu pământ galben, care mai târziu a fost ars pe loc, așa cum indică stratul gros de 0,80 m de chirpic, lemn și țigle.

Nivelul N12 este un nivel de importante reparații. Așa cum indică profilul care suprapune Z3 spațiul de la S de cazarma a fost reorganizat prin nivelarea zidurilor din chirpic a lui N11 cu un strat gros de 60-70 cm de pământ galben, bine bătătorit.

În mod concret, la zidul de S al cazarmii intervenția a constat din blocarea intrării corespunzătoare N11 și refacerea suprastructurii cu blochete paralelipipedice cu inserții de țigle și cărămizi. La 1,10 m față de

incintă s-a redeschis o nouă intrare lată de 0,96 m care la o dată ulterioară, ce nu poate fi precizată a fost la rândul ei blocată.

Latura de S a barăcii a fost reparată, fapt evidențiat mai ales la contactul acesteia cu latura de E. Acest lucru a impus înălțarea pragului ce corespundea nivelului N12 dar, așa cum arătam mai înainte se deschide o nouă intrare.

Între zidul de S al cazărmii și C1 a fost identificată o podea din pământ galben, bine bătătorit placat cu mortar ce corespunde nivelului de reparație de pe N12. Reamintim cu acest prilej ca C1 a fost construită pe N10, așa cum indică nivelul fundației ce corespunde fazei nr. I a laturii de S a cazărmii. C1 este serios deteriorată la colțul ei de SV dar se poate spune că această încăpere nu pare să fi suferit importante reparații, așa cum ar rezulta cel puțin din analiza structurii zidurilor păstrate.

Sondajele efectuate pentru a identifica o eventuală a patra latură spre E care să închidă acest spațiu al C1 nu au evidențiat nici o structură semnificativă, cu excepția unui zid parțial demantelat, îngust de numai 0,50 m și asimetric distonat față de întreaga construcție masivă, cu ziduri de 0,70/0,80 m. Această cameră nu pare să fi avut o latură de închidere spre E, ceea ce ar sugera un spațiu deschis. Aceasta observație, coroborată cu resturile semnificative de oase provenite de la cabaline (aflate în studiu) găsite în cameră ar putea sugera folosirea ei drept spațiu de acomodare al cailor.

Cazarma 2

Diferența între cazărmile 2 și 3 este de 2,10 m lângă incintă și de numai 1,85 m la colțul cazărmii 2. Este o stradă care-și menține funcționalitatea până în ultima fază și apare pavată cu blochete de piatră pe N12. Sondajul efectuat a relevat la -1,45 m și 1,30 pavae succesive aparținând foarte probabil N10 și N11 dovedind o relativ îndelungată utilizare. Pe exteriorul peretelui de N a B3 apare o amenajare cu dimensiuni de 1,00 x 0,40 m de formă rectangulară adosată zidului B2 și care pare atribuibilă.

Și cazarma 2 arată toate semnele ca ar fi fost construită pe N10 marcat de un incendiu ale cărei urme sunt observabile la 0,15 m deasupra zidului demantelat.

Planul inițial a suferit o importantă modificare pe nivelul următor (N11). În scopul extinderii suprafeței cazărmii a fost construit spre S un nou zid, fapt ce a lărgit spațiul locuibil în mod semnificativ cu cca. 3,50 m. Cu această ocazie zidul de N10 al cazărmii adosat incintei a fost demantelat prin montarea unui pilastru perpendicular pe el, vechiul zid servind drept fundație pentru pilastru. Între pilastru și zidul nou construit care a mărit spațiul cazărmii a funcționat un sistem de intrări boltite. Întreaga clădire pare să fi fost repavată cu plăci de cărămidă și piatră. Un fragment din acest pavaj este vizibil în colțul de S al cazărmii și pe lângă pilastru nou inserat. Remarcăm că baraca a suferit un grav incendiu relevat de stratul de arsură gros de 5-6 cm provenit de la bârne precum și de la suprastructurile de chirpic prăbușite peste arsură.

N12 aduce de asemenea o modificare importantă în baracă prin construcția unui zid adosat incintei, clădit pe un strat gros de lut ce servea drept fundație. El pare să fi avut o înălțime destul de mare, fiind construit din blocuri mijlocii de piatră și cărămizi.

Cazarma 1

Este cea mai mică de șirul de barăci cunoscute. Construcția ei pe N10 suprapune un nivel anterior cu pavaj atribuibil N8 suprapus de un pat de pământ galben bine bătătorit în amestec cu arsură provenită de la bârne. La 0,30-0,35 m față de acest strat de [pământ galben se găsește sămânța fundației. Fundația este înaltă de cca. 0,40-0,50 m și formează o plintă lată de 0,10 m față de linia zidului propriu-zis, vizibilă pe o lungime de cca. 2 m. Intrarea prezintă un prag amenajat direct pe fundație constând din blochete așezate în poziție oblică peste care s-au așternut plăci de piatră plate legate cu pământ. Întreaga clădire este unitară din punct de vedere constructiv având la colțuri blocuri și blochete rectangulare de mari dimensiuni. Stradela dintre cazărmile 1 și 2 prezintă un trotuar atașat pe latura de S a cazărmii 1.

Un zid de piatră legat cu pământ având în structură inserții de cărămidă apare ca o prelungire în direcția intrării cazărmii. El apare adosat de zidul nartexului dar este evident anterior cazărmii, fiind folosit în parte de colțul său de NE pentru așezarea fundației. Putem numai presupune că acest zid a putut servi ca structură pentru o cazarma anterioară deși lipsește orice alt element care să ateste acest lucru. Zidul apare demantelat

și peste el a fost așternut un pat de 0,10-0,20 m de pământ galben amestecat cu arsură ce a contribuit la stabilitatea fundației zidului cazărmii 1.

În dreptul cazărmii 1 zidul de incintă face o ușoară curbură care-l orientează și mai mult către ENE.

Sectorul domus 2

La sectorul Domus 2 cercetarea nu este încheiată. Densitatea remarcabilă a succesiunii structurilor va fi reverificată în campania din acest an, când sperăm să intrăm în posesia unor date de cronologie absolută a acestui important sector aflat la întreținerea axelor a trei importante monumente din cetate: poarta de N, basilica episcopalis și therme 1.

Pentru moment, este destul a va comunica faptul ca au putut fi identificate șapte faze constructive și/sau de reorganizare urbanistică. Datele sunt preliminare, ele urmând a fi reverificate în campania din acest an.

Faza I: este faza când funcționează cardo maximus ca element de castrametație al castrului cu funcție militară direcționată către poarta de N.

Faza II: de-a lungul lui cardo maximus a fost construită basilica episcopalis în faza I

Faza III: cardo maximus a fost blocată de E1, un monument impozant, cu o anexa cu rosturi economice. E1 dispunea probabil de o intrare boltită și portic pe latura de S. Acestui moment îi corespunde o modificare importantă a schemei urbanistice în acest areal și anume deschiderea unei noi artere orientată E-V, cu o piațetă pavată cu dale de piatră de dimensiuni mari și mijlocii, cu sistem de canalizare. O clădire din piatră cu pământ, C1 a fost adosată foarte probabil la scurt timp de latura de S a E1 având rol economic, așa cum ar rezulta din cele două chiupuri descoperite în colțurile de NE și SV încă din 1987.

Faza IV: Artera E-V a fost blocată de un zid (Z 1), lung de 7,60 m adosat peretelui de N al bazilicii, dar care pare să fi dezafectat porticul E1. Acest zid este zid despărțitor față de edificiile dinspre V și piațetă, cu accesul spre intrarea monumentală E1. În această fază pare să se construiască o altă clădire, rectangulară, C2, lată de 3,30 m, pavată cu dale de piatră. Piațeta continuă să funcționeze și chiar este refăcută.

Faza V: Îi corespunde un zid masiv Z2, nou construit, dar nu paralel cu zidul de S al E 1 cum ne-am fi așteptat ci oblic, creând astfel un spațiu de formă trapezoidală. Piațeta își continua existența.

Faza VI aglomerează arealul la V de piațeta prin construcția unui nou zid (Z3) care creează un nou edificiu și un spațiu larg între zidul anterior Z2 și noul zid Z3.

Faza VII, întregul spațiu rezultat în faza anterioară se compartimentează cu construcția unor noi ziduri care creează încăperile C3 și C4.

Situația întregului bloc de clădiri este deosebit de complexă și dacă ținem seama că ea se găsește în preajma basilicii și termei I ne putem face o imagine încă în construcție despre durata și importanța arealului investigat.[Mihail Zahariade]

Informații suplimentare online

[Raportul 3712 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://mapserver.cimec.ro)
